

อิทธิพลที่ประชาธิปไตยมีต่อความสุขของประเทศ: การศึกษาจากผลสำรวจนานาชาติ

The Influence of Democracy on National Happiness: Examination of Multinational Survey Data

กัมลศ เยาวะนิจ

Kamalas Yaowanit

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage Pathumthani Province, Thailand

E-mail: kamalas@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-1118-4763>

Received 13/03/2023

Revised 31/03/2023

Accepted 10/04/2023

บทคัดย่อ

แม้ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นระบอบการปกครองที่นานาประเทศให้ความสำคัญและส่งเสริม แต่ทว่าผลการสำรวจความเป็นประชาธิปไตยล่าสุดกลับพบว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนประเทศทั่วโลก ซึ่งนำส่งผลต่อความสุขของประชาชนในประเทศเหล่านั้นตามไปด้วย บทความวิจัยนี้เป็นผลจากการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอิทธิพลที่ตัวแปรความเป็นประชาธิปไตยของประเทศมีต่อความสุขของคนในประเทศ มีประเทศ/เขตปกครองจำนวน 108 แห่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลจากการรวบรวมขององค์การระหว่างประเทศ ประกอบไปด้วยข้อมูล 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นผลการสำรวจความสุขของประชาชนในแต่ละประเทศซึ่งรวบรวมไว้โดยโครงการ World Happiness Report ส่วนที่สองเป็นผลการสำรวจความเป็นประชาธิปไตยแต่ละประเทศซึ่งรวบรวมไว้โดย EIU การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เปรียบเทียบแนวโน้มความเป็นประชาธิปไตยและความสุขว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และการวิเคราะห์ความถดถอยเพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลที่ความเป็นประชาธิปไตยมีต่อความสุข ผลการวิจัยพบว่า มีประเทศ/เขตการปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตยและความสุขเพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกันจำนวน 6 แห่ง ผลจากการวิเคราะห์ความถดถอยทำให้ทราบว่าค่าเฉลี่ยความเป็นประชาธิปไตยส่งผลกระทบต่อความสุขที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และทำให้ทราบว่าระดับการเปลี่ยนแปลงของความเป็นประชาธิปไตยไม่ส่งผลกระทบต่อระดับการเปลี่ยนแปลงของความสุข ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นำไปสู่ข้อสรุปว่าความต่อเนื่องของการพัฒนาประชาธิปไตย กับค่าเฉลี่ยของระดับความเป็นประชาธิปไตยส่งผลกระทบต่อความสุขของประเทศ

คำสำคัญ: ข้อมูลนานาชาติ; ประชาธิปไตย; ความสุข

Abstract

Despite being emphasized and supported by many countries, democracy still covered less than half of the world's countries which, in turn, probably affected people's happiness. This quantitative research article aimed at examining the influence of national democratic status on citizens' happiness. The analysis was conducted on the data surveyed by international organizations from 108 countries/governing districts. The data included 2 sets. The first set was the data on national happiness collected by the World Happiness Report Project and the second set was the data on national democratic status collected by EIU. The analysis of the data was the comparison between democratic and happiness trends to find out whether these trends are compatible or not. The regression analysis was also performed to examine the influence of democracy on happiness. This study found that there were 6 countries/governing districts whose happiness increased along with democratic scores. The regression analysis revealed that the average of the democratic scores affected the average of the happiness scores at a significant level of .05. On the other hand, the changes in the democratic scores did not affect the changes in the happiness scores at a significant level of .05. These results led to the conclusion that the continuity of democratic improvement and the average democratic score could affect national happiness.

Keywords: Multinational Data; Democracy; Happiness

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุดในโลกปัจจุบันว่าจะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีและมีความสุขได้ การติดตามเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ในโลกจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการสำรวจนี้มักจะดำเนินการโดยองค์กรหรือหน่วยงานระหว่างประเทศ หนึ่งในหน่วยงานที่สำรวจข้อมูลนี้ก็คือ The Economist Intelligence Unit (EIU) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ The Economist (Economist Intelligence Unit, 2022) ผลการสำรวจในปีล่าสุดของปี ค.ศ. 2022 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยความเป็นประชาธิปไตยของทั่วโลกนั้นยังอยู่ที่ 5.29 (จากคะแนนเต็ม 10 ซึ่งหมายถึงมีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด) ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปี ค.ศ. 2021 (5.28 จากคะแนนเต็ม 10) มากนัก มีประเทศ/เขตการปกครองจำนวน 72 แห่งที่อยู่ภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย และ 95 แห่งที่ไม่สามารถเรียกได้ว่าอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และหากพิจารณาในแง่ของจำนวนประชากรที่อยู่ภายใต้ระบอบการปกครองจะพบว่ามีประชากรร้อยละ 45.3 ของประชากรโลกทั้งหมดที่อยู่ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตย (Economist Intelligence Unit, 2023) ซึ่งเท่ากับว่าไม่ว่าจะมองในแง่ของ

[868]

จำนวนประเทศหรือจำนวนประชากร ประชากรของโลกเพียงไม่ถึงครึ่งที่อยู่ภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นที่ยอมรับนี้ และน่าจะเป็นห่วงว่าการที่ไม่ได้อยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้จะส่งผลให้ประชากรเหล่านั้นมีความสุขในชีวิตน้อยลงหรือไม่อย่างไร

การศึกษาทางด้านความสุขในระดับประเทศเป็นความพยายามที่จะศึกษาตัวชี้วัดที่แท้จริงของคุณภาพชีวิตของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าความพยายามที่จะวัดความสุขนี้เป็นผลมาจากความต้องการจะแสวงหาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน แทนที่จะวัดจากตัวแปรทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว เพราะลำพังการพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้น มีโอกาสที่จะไม่นำไปสู่ความสุขของประชาชนในประเทศโดยถ่วงหน้ากัน เช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่ได้กระจายความมั่งคั่งนั้นไปยังทุกกลุ่ม หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้นอาจไม่ถูกใช้ประโยชน์ในการสร้างความสุขอันเนื่องจากการที่รัฐบาลขาดประสิทธิภาพไป เป็นต้น เราจึงได้เห็นการศึกษาเพื่อวัดความสุขของคนในชาติโดยตรงจากการสำรวจข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเช่นการสำรวจข้อมูลของ World Happiness Report ซึ่งได้เผยแพร่ผลการสำรวจมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012 จนถึง ค.ศ. 2022 ซึ่งเป็นรายงานผลการสำรวจฉบับล่าสุด (World Happiness Report: 2022)

หากพิจารณาจากฐานคติของคนในปัจจุบัน เราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เป็นที่ยอมรับมากที่สุดในประเทศโลกในปัจจุบัน บรรดาประเทศต่างๆ ในโลกมีจุดยืนที่ชัดเจนว่าทุกประเทศควรเดินหน้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย ส่วนประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอยู่แล้วก็ควรหมั่นเสริมสร้างความมั่นคงให้ประชาธิปไตย ในวงการรัฐศาสตร์โดยเฉพาะการศึกษาทางด้านการเมืองเปรียบเทียบ ประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย และประเด็นเกี่ยวกับการทำให้ประชาธิปไตยมีความมั่นคงจึงเป็นเรื่องที่มีการศึกษากันอย่างมาก มีการนำเสนอกรอบแนวคิดและคำอธิบายว่าเพราะเหตุใดประเทศที่ไม่ได้ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยจึงเปลี่ยนไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย และเพราะเหตุใดบางประเทศที่ก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยแล้วจึงไม่สามารถรักษาความเป็นประชาธิปไตยนั้นไว้ได้ อย่างไรก็ตาม ความเป็นประชาธิปไตยไม่อาจเป็นเป้าหมายในตัวเองได้ หากแต่จะต้องเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายอื่นที่สำคัญกว่า นั่นคือ ความสุขของคนในสังคม และความสงสัยในเป้าหมายเชิงคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยนี้ จึงได้ทำให้นักวิชาการหลายท่านศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับความเป็นประชาธิปไตย เช่น แนวคิดและผลการศึกษาของ Inglehart (1988) เป็นต้น หลังจากนั้นก็ในประเด็นเดียวกันซึ่งแม้ว่าจะมีรายละเอียดในวิธีการศึกษาที่ต่างกัน แต่ได้ผลการศึกษาที่คล้ายกันว่าประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข อาทิ ผลการวิจัยของ Frey and Stutzer (2000) ที่ศึกษาจากกรณีของประเทศสวิตเซอร์แลนด์พบว่าสถาบันทางประชาธิปไตยของประเทศได้รับการพัฒนามากขึ้นประชาชนก็มีความสุขมากขึ้น ผลการวิจัยของ Graham and Pettinato (2001) ซึ่งศึกษาจากกรณีของ 17 ประเทศในละตินอเมริกาพบว่าความปรารถนาในความเป็นประชาธิปไตยมีผลทางบวกต่อความสุขของประชาชน และผลการวิจัยของ Dorn et al (2007) ซึ่งศึกษาในภาพใหญ่ทั่วโลกและพบว่าประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างมั่นคงประชาชนก็จะมีมีความสุข เป็นต้น

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุขของ Inglehart ได้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการศึกษาในประเด็นนี้ในเวลาต่อมา มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยวิธีการศึกษามีความหลากหลายทั้งในแง่วิธีการวัดค่าความสุข วิธีการวัดค่าความเป็นประชาธิปไตย แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา กรอบแนวคิดที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสองประเด็นนี้ ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอรายละเอียดในส่วนต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลที่ตัวแปรความเป็นประชาธิปไตยของประเทศมีต่อความสุขของคนในประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเกี่ยวกับความสุขของประเทศต่าง ๆ

การจะทราบถึงข้อมูลความสุขมวลรวมประชาชาติของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบัน แหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก คือ รายงานความสุขของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (World Happiness Report) (World Happiness Report: 2022) เป็นรายงานซึ่งจัดทำเป็นรายปีโดยเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (UNSDSN: United Nations Sustainable Development Solutions Network) ใช้ข้อมูลจากรายงานผลการสำรวจประชากรประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (Gallup world poll) อย่างไรก็ตาม การสำรวจเกี่ยวกับความสุขมวลรวมประชาชาตินี้ไม่ใช่เพียงแหล่งข้อมูลเดียว เพราะมีการสำรวจเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตในภูมิภาคยุโรปที่เรียกว่า Euro-Barometer ที่มีข้อมูลย้อนหลังไปจนถึงปี ค.ศ. 1973 ซึ่งพบเห็นได้ผลงานวิจัยของ Inglehart (1988) หรือการศึกษาลักษณะคล้าย ๆ กันในภูมิภาคละตินอเมริกาที่เรียกว่า Latinobarometer ที่พบข้อมูลย้อนหลังไปจนถึงปี ค.ศ. 1997 ในผลงานของ Graham and Pettinato (2001) ส่วนการสำรวจในระดับโลกอื่น ๆ ก็มีเช่นกัน โดยเป็นส่วนหนึ่งของ World Value Survey ซึ่งมีข้อมูลย้อนหลังไปถึงปี ค.ศ. 1981 อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนใช้ข้อมูลจาก World Happiness Report เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่เก็บข้อมูลในวงกว้าง และมีรายละเอียดเหมาะสมกับการวิเคราะห์มากที่สุด

การสำรวจความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ

การสำรวจความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ มีการสำรวจของหลายองค์การ เช่น การสำรวจของ Freedom House ที่สำรวจแง่มุมต่าง ๆ ของความเป็นประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพขอประชาชน เสรีภาพในการแสดงออก สิทธิมนุษยชน เป็นต้น โดยได้รวบรวมข้อมูลเป็นรายปีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจของ (Economist Intelligence Unit, 2022) ซึ่งประเมินความเป็นประชาธิปไตยทั้งจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเทศนั้น (Thepayasuwan, Y., 2008) ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดเห็นของคนในแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี

[870]

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุข

เพื่อนำเสนอให้เห็นพัฒนาการการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุข ผู้เขียนเห็นว่าควรจะนำเสนอเรียงลำดับตามเวลา ซึ่งหากเริ่มจากผลงานที่จุดประกายให้กับการศึกษาเรื่องนี้คงต้องย้อนกลับไปถึงผลงานของ Inglehart (1988) ซึ่งมีประเด็นสำคัญอยู่ที่เรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง ในผลการศึกษาดังกล่าว Inglehart ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายคู่ด้วยกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับความไว้วางใจระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิตกับความมั่นคงของประชาธิปไตย โดยในผลชิ้นนี้เขาได้นำเสนอเรื่องอาการอันเกิดจากความพึงพอใจในชีวิต (syndrome of personal life satisfaction) ซึ่งเปิดประเด็นให้เกิดการศึกษาเรื่องว่าความสุขในชีวิตนั้นมีผลต่อความมั่นคงของประชาธิปไตย ผลงานถัดมาเป็นผลงานของ Frey and Stutzer (2000) ซึ่งมีกรอบแนวคิดที่ว่าประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข โดยศึกษาการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในสวิตเซอร์แลนด์ ในเวลาถัดมาอย่างไล่เลี่ยกัน พบผลงานของ Graham and Pettinato (2001) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตย ระบบตลาด และความสุขของประชาชนในภูมิภาคละตินอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าความปรารถนาที่จะเป็นประชาธิปไตยนั้นมีผลในทางบวกต่อความสุข ในปีเดียวกันมีการศึกษาในอีกภูมิภาคของโลกคือการศึกษาของ Møller (2001) ซึ่งศึกษาแนวโน้มเรื่องความสุขและความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ในประเทศแอฟริกาใต้ และมุ่งไปที่การเปรียบเทียบความสุขในช่วงเวลาก่อนและหลังการก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตย ความพยายามในการจะหาเหตุว่าปัจจัยใดก่อให้เกิดความสุขได้ทำให้เกิดผลการศึกษาของ Dorn et al (2007) ซึ่งมุ่งตอบคำถามว่าวัฒนธรรมหรือความเป็นประชาธิปไตยกันแน่ที่ส่งผลต่อความสุข

เมื่อเวลาผ่านไปสี่สิบปี Inglehart ได้นำเสนอผลงานร่วมกับคณะอีกครั้ง (Inglehart et, al., 2008) โดยในผลงานดังกล่าวได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเป็นประชาธิปไตยและเสรีภาพทางสังคมว่าส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีหรือไม่โดยใช้ข้อมูลระดับประเทศทั้งหมด 56 ประเทศ ผลงานต่อมาเป็นของ Ott (2010) ซึ่งศึกษาผลที่ธรรมาภิบาลของประเทศมีต่อความสุขของคนในประเทศ 127 ประเทศ โดยธรรมาภิบาลในการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ คุณภาพในทางเทคนิคของรัฐบาล กับคุณภาพของประชาธิปไตย แม้จะพบว่าอิทธิพลของคุณภาพประชาธิปไตยจะมีผลต่อความสุขไม่ชัดเจนเท่ากับคุณภาพทางเทคนิคของรัฐบาลแต่ก็พบว่าถือได้ว่าประชาธิปไตยมีผลต่อความสุขเช่นกัน ผลงานต่อเป็นของ Loubser and Steenekamp (2012) ซึ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับประชาธิปไตยของประเทศ 10 ประเทศ ผลการศึกษาต่อมาเป็นของ Inglehart เกี่ยวกับเรื่องนี้อีกครั้ง โดยในครั้งนี้เป็นผลการศึกษาร่วมกันระหว่าง Inglehart and Ponarin (2013) ภายในผลงานนี้ได้มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสำนึกแห่งเสรีภาพ (sense of freedom) ซึ่งเป็นปัจจัยนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี ผลงานล่าสุดจากการสืบค้นของผู้เขียนคือผลงานของ Ekici and Koydemir (2014) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับทุนทางสังคมและความเป็นอยู่ที่ดี (ความเป็นอยู่ที่ดีในที่นี้แบ่งออกเป็นความสุข กับ

ความพอใจในชีวิต) และผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจในประชาธิปไตยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี แม้ผลการศึกษานี้จะออกมาไม่ต่างจากผลงานอื่น ๆ ที่ผู้เขียนกล่าวถึงก่อนหน้านี้ แต่ว่าประเด็นที่น่าสนใจของการศึกษานี้อยู่ที่การไม่ได้วัดประชาธิปไตยในแง่ของคุณภาพของประชาธิปไตย แต่ว่าวัดว่าประชาชนมีความพอใจในประชาธิปไตยมากเพียงใดซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากผลงานอื่น

จากผลงานที่กล่าวถึงข้างต้นเมื่อเปรียบเทียบกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาแล้ว พบว่า สามารถแบ่งกรอบแนวคิดออกได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ ได้แก่ กรอบแนวคิดที่ว่าความสุกกับความเป็นประชาธิปไตยนั้นมีความสัมพันธ์กันโดยไม่ระบุว่าจะอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล เช่น แนวคิดของ Loubser and Steenekamp (2012) เป็นต้น ที่เพียงแต่รายงานผลว่าประเทศที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูงมีแนวโน้มที่จะมีประชาธิปไตยที่มั่นคงซึ่งจะตรงกันข้ามกับประเทศที่มีความพึงพอใจในชีวิตต่ำจะเผชิญกับความท้าทายทางการเมืองมากกว่า แต่งานวิจัยที่มีกรอบแนวคิดเช่นนี้ถือว่าเป็นส่วนน้อย เพราะส่วนใหญ่จะมีกรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์แบบมีทิศทางระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุก โดยมองว่าประชาธิปไตยนั้นทำให้เกิดความสุก เช่น ผลงานของ Inglehart และคณะ (2008) นอกจากนี้ ในกลุ่มของผู้ที่มีกรอบแนวคิดว่าประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุกนั้นยังมีรายละเอียดที่ต่างกันไป มีทั้งกรอบแนวคิดที่มองว่าประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุกโดยตรง เช่น แนวคิดของ Dorn et al (2007) เป็นต้น และกรอบแนวคิดที่มองว่าความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อตัวแปรอื่นก่อนที่จะส่งผลต่อความสุก เช่น แนวคิดของ Inglehart et al (2008) ซึ่งเสนอแนวคิดว่าความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อสำนักแห่งเสรีภาพ และสำนักแห่งเสรีภาพนี้ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีอีกทอดหนึ่ง เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยของแต่ละผลงานเป็นสิ่งที่กำหนดวิธีการทางสถิติที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ทำให้การศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุกมีวิธีการแตกต่างกัน โดยวิธีการวิเคราะห์ที่แบบเรียบง่ายที่พบจากการสำรวจผลงานวิจัยได้แก่การวิเคราะห์แบบอนุกรมเวลาเพื่อค้นหาจุดเปลี่ยนของความสุก ซึ่งพบได้ในการศึกษาของ Møller (2001) โดยวิธีนี้เหมาะสมกับประเด็นของ Møller เพราะสถานการณ์ที่ต้องการศึกษานั้นเป็นช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในแอฟริกาใต้ วิธีการศึกษาที่ค่อนข้างเรียบง่ายแต่ซับซ้อนขึ้นเล็กน้อยคือวิธีการศึกษาของ Loubser and Steenekamp (2012) ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตารางไขว้ (crosstab) แล้วเปรียบเทียบความสุกของประเทศที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยในระดับที่ต่างกัน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 แบบข้างต้นเป็นวิธีที่ไม่ได้พบบ่อยในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับความสุก เพราะส่วนใหญ่จะใช้วิธีการวิเคราะห์ขั้นสูงเพื่อจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ซึ่งพบทั้งการวิเคราะห์ความถดถอย (regression) ซึ่งพบได้ในผลงานของ Ott (2010) ส่วนในผลงานของ Inglehart ทั้งในผลงานเดี่ยว และผลงานร่วมกับท่านอื่นพบว่าใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (path analysis) ซึ่งเหมาะสมกับประเด็นการศึกษามากกว่าการวิเคราะห์ความถดถอยเพราะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ มากกว่า 1 ทอด อย่างเช่น การศึกษาของ Inglehart and Ponarin (2013) ที่วิเคราะห์ทั้งอิทธิพลที่ประชาธิปไตยมีต่อสำนักแห่งเสรีภาพ และอิทธิพลที่สำนักแห่งเสรีภาพมีต่อความเป็นอยู่ที่ดี เป็นต้น โดย

ข้อสังเกตสำคัญของทั้งการวิเคราะห์ความถดถอยและการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลคือเป็นวิธีที่จะนำมาใช้ในกรณีที่เป็นกรวิจัยหลาย ๆ ประเทศ

ข้อเปรียบเทียบที่น่าสนใจอีกแง่มุมหนึ่งของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุขก็คือแหล่งข้อมูลและ/หรือวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสองตัวแปรนี้ จากการสำรวจพบทั้งการวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากการสำรวจในระดับโลก และการวิจัยที่ใช้ข้อมูลในระดับประเทศเพียงหนึ่งประเทศ โดยการสำรวจในระดับโลกนั้นพบทั้งการใช้ข้อมูลจากโครงการ Eurobarometer เช่น ผลงานของ Inglehart (1988) เป็นต้น ข้อมูลจาก Latinobarometer เช่น ผลงานของ Graham and Pettinato (2001) เป็นต้น ข้อมูลจาก World Value Survey เช่น ผลงานของ Loubser and Steenekamp (2012) เป็นต้น และข้อมูลจาก Freedom House เช่น ผลงานของ Inglehart and Ponarin (2013) เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าแหล่งที่มีข้อมูลจำนวนมาก แต่ว่าการนำข้อมูลมาใช้อาจไม่ได้นำมาใช้ทั้งหมด แต่เป็นไปตามขอบเขตการวิจัยของผู้วิจัยว่าจะต้องใช้ข้อมูลของประเทศกลุ่มใด หรือภูมิภาคใด หรือแม้กระทั่งอาจจะใช้ข้อมูลของประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงประเทศเดียวก็เป็นได้ เช่น การวิจัยของ Ekici and Koydemir (2014) ที่ใช้ข้อมูลจาก European Value Study ซึ่งมีข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป แต่ที่ผู้วิจัยทั้งสองเลือกที่จะใช้เฉพาะข้อมูลของประเทศตุรกีประเทศเดียวเท่านั้น

ส่วนการสำรวจข้อมูลในระดับที่เล็กกว่านั้นคือระดับประเทศ จะพบได้ในกรวิจัยจำนวนน้อยที่ผู้วิจัยอาจไม่ใช้ข้อมูลจากการสำรวจขององค์กรใดที่มีอยู่แล้ว แต่เลือกที่จะสำรวจข้อมูลด้วยตนเองก็เป็นได้ เช่น งานวิจัยของ Frey and Stutzer (2000) ซึ่งศึกษากรณีของสวิตเซอร์แลนด์เพียงประเทศเดียว และได้สำรวจข้อมูลจากประชาชนในสวิตเซอร์แลนด์จำนวนประมาณ 6,000 คน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประเด็นที่ผู้เขียนทั้งสองท่านต้องการจะศึกษาที่ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลสำเร็จรูปจากการสำรวจองค์กรต่าง ๆ ได้ กล่าวคือ ผู้เขียนทั้งสองต้องการที่จะเปรียบเทียบความสุขของผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ (พลเมืองชาวสวิตเซอร์แลนด์) กับผู้ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง (คนที่ไม่ใช่พลเมืองชาวสวิตเซอร์แลนด์)

ข้อเปรียบเทียบที่ได้จากการสำรวจผลงานทั้งหมดในประเด็นสุดท้ายคือผลการวิเคราะห์ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ผลงานเกือบทุกผลงานมีผลการวิเคราะห์ไปในทิศทางเดียวกันว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข (มีเพียงผลงานเดียวเท่านั้นที่ไม่ได้สรุปว่าความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุข เนื่องจากวิธีการวิเคราะห์ที่ใช้ในการวิจัยนั้นเป็นวิธีที่ไม่สามารถระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้) แต่มีความแตกต่างในรายละเอียด 2 เรื่อง คือ การวัดค่าความเป็นประชาธิปไตยซึ่งแต่ละผลงานวัดในแง่มุมที่แตกต่างกัน กับผลที่ความเป็นประชาธิปไตยมีต่อความสุขซึ่งมีทั้งที่เสนอว่าส่งผลโดยตรงกับที่เสนอว่าส่งผลโดยอ้อม (เนื่องจากมีตัวแปรเชื่อมตรงกลาง)

ความแตกต่างที่เกี่ยวกับการวัดความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันที่สังเกตได้จากการเปรียบเทียบผลงานหลาย ๆ ผลงานนั้น พบว่า โดยพื้นฐานแล้วจะศึกษาระดับความเป็นประชาธิปไตยโดยประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยว่ามากน้อยเพียงใด แล้วนำระดับความเป็นประชาธิปไตยดังกล่าวไปวิเคราะห์ว่าส่งผล

ต่อหรือสัมพันธ์กับความสุขหรือไม่ แต่ว่าในบางผลงานผู้วิจัยได้เพิ่มความซับซ้อนในการวัดความเป็นประชาธิปไตยเข้าไป เช่น การศึกษาของ Inglehart (1988) ซึ่งตัวแปรความเป็นประชาธิปไตยในการวิจัยนั้นได้ใช้ความมั่นคงของประชาธิปไตย ซึ่งประเมินจากจำนวนปีที่ประเทศนั้นดำรงอยู่ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยดูในช่วงปี ค.ศ. 1900–1986 (ถ้ามีจำนวนปีที่เป็ประชาธิปไตยมากก็แสดงว่ามีความมั่นคงมาก) หรืออีกแนวทางหนึ่งในการวัดความเป็นประชาธิปไตยที่ซับซ้อนขึ้นก็คือการวัดความเป็นประชาธิปไตยในผลงานของ Dorn et al (2007) ซึ่งวัดความเป็นประชาธิปไตยโดยเปรียบเทียบระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศนั้น ๆ ในปี ค.ศ. 1988 กับ ค.ศ. 1998

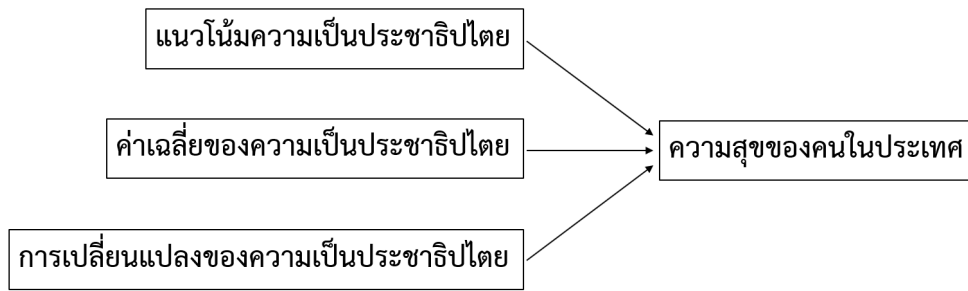
ส่วนเรื่องความแตกต่างในการอธิบายอิทธิพลที่ความเป็นประชาธิปไตยมีต่อความสุขนั้น สามารถแบ่งแนวการอธิบายได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่อธิบายว่าความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุขโดยตรง ซึ่งพบได้ในหลาย ๆ ผลงานโดยในผลงานเหล่านั้นผู้วิจัยก็จะเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์ผลโดยตรง ส่วนอีกแนวทางหนึ่งอธิบายว่าความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุขผ่านทางตัวแปรอื่น ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ Inglehart ทั้งในผลงานเดี่ยวและผลงานร่วม (Inglehart, 1988; Inglehart et al, 2008; Inglehart and Ponarin, 2013) ซึ่งอธิบายว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นก่อให้เกิดสำนึกแห่งเสรีภาพ และสำนึกแห่งเสรีภาพก็ส่งผลให้เกิดความสุข โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลในผลงานเหล่านี้ผู้วิจัยก็จะใช้การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ดังกล่าว

จากการสำรวจผลงานที่ศึกษาในเรื่องนี้ทำให้เห็นว่าเราสามารถที่จะสรุปได้อย่างมั่นใจพอสมควรว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นทำให้เกิดความสุข แต่ส่วนที่ยังถือได้ว่าเป็นช่องว่างของการวิจัย (research gap) ที่น่าจะมีการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติมก็คือการศึกษาข้อมูลความเป็นประชาธิปไตยและความสุขในวงกว้างจากข้อมูลจากทั่วโลก โดยไม่เพียงพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยและความสุขในปีใดปีหนึ่ง แต่ควรจะพิจารณาแนวโน้มของทั้งสองตัวแปรนี้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ สัมพันธ์กันหรือไม่ และนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิด ประเด็นและวิธีการการวิจัยครั้งนี้ซึ่งจะได้นำเสนอในลำดับถัดไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข และเพื่อให้สามารถพิสูจน์อิทธิพลที่ความเป็นประชาธิปไตยส่งผลต่อความสุขได้อย่างรอบด้าน ผู้เขียนจึงได้วิเคราะห์ความเป็นประชาธิปไตยไว้เป็น 3 แง่มุมด้วยกัน ได้แก่ แนวโน้มของความเป็นประชาธิปไตย ค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตย และระดับการเปลี่ยนแปลงของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 2 ตัวแปรสำคัญ ได้แก่ ตัวแปรความเป็นประชาธิปไตย และตัวแปรความสุขของคนในประเทศ โดยความเป็นประชาธิปไตย ผู้เขียนใช้ข้อมูลจากการประเมินของ Economist Intelligence Unit (Economist Intelligence Unit, 2022) ซึ่งประเมินความเป็นประชาธิปไตยทั้งจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเทศนั้น (Thepayasuwan, Y., 2008) ส่วนตัวแปรความสุขของคนในประเทศ ผู้เขียนใช้ข้อมูลจากรายงานความสุขโลก (World Happiness Report: 2022) เป็นรายงานซึ่งจัดทำเป็นรายปีโดยเครือข่ายส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งสหประชาชาติ (UNSDSN: United Nations Sustainable Development Solutions Network) ใช้ข้อมูลจากรายงานผลการสำรวจประชากรประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (Gallup world poll)

แหล่งข้อมูลทั้งสองตัวแปรได้รวบรวมข้อมูลความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ/เขตปกครองไว้กว่า 100 ประเทศ แต่เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างราบรื่นผู้เขียนจึงได้จับคู่และใช้เฉพาะข้อมูลประเทศ/เขตปกครองที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลทั้ง 2 แหล่งทำให้ได้ประเทศ/เขตปกครองจำนวน 123 แห่ง จากนั้นคัดเลือกเฉพาะที่มีข้อมูลย้อนหลังครบ 3 ปี เท่านั้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ต้องการพิสูจน์เกี่ยวกับแนวโน้มของทั้ง 2 ตัวแปร ทำให้มีจำนวน 108 ประเทศ/เขตปกครองที่ได้นำเข้าสู่การวิเคราะห์จริง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้แบ่งตามแง่มุมทั้ง 3 แง่มุมของความเป็นประชาธิปไตยเป็นการวิเคราะห์ 3 ส่วน ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ว่าแนวโน้มของประชาธิปไตยที่ต่อเนื่อง 3 ปี สอดคล้องกับแนวโน้มของความสุขหรือไม่
- 2) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตยย้อนหลัง 3 ปีว่ามีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยของความสุขย้อนหลังหรือไม่
- 3) การวิเคราะห์ว่าร้อยละของการเปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตยย้อนหลัง 3 ปี มีต่อร้อยละของการความสุขย้อนหลัง 3 ปีหรือไม่

นอกจากนี้ เนื่องจากผู้เขียนมีสมมติฐานว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข (โดยได้รับการยืนยันจากผลงานวิจัยที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้) ดังนั้น ในการวิจัยทั้ง 3 ส่วนจะเหลื่อมเวลาเป็นเวลา 1 ปี กล่าวคือ จะใช้ข้อมูลความเป็นประชาธิปไตยในปีล่วงหน้าก่อนข้อมูลความสุข เช่น ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตยจะใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยของปี ค.ศ. 2019–2021 มาวิเคราะห์ว่าอิทธิพลที่มีต่อค่าเฉลี่ยของความสุขของปี ค.ศ. 2020–2022 ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอย เป็นต้น

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนแรกซึ่งเป็นการวิเคราะห์ว่าแนวโน้มของความเป็นประชาธิปไตยมีผลต่อแนวโน้มของความสุขหรือไม่ จากข้อมูลของ 108 ประเทศ/เขตปกครอง ผู้เขียนแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 เรื่อง ได้แก่ การวิเคราะห์ว่าการเพิ่มขึ้นของความเป็นประชาธิปไตยทำให้ความสุขเพิ่มขึ้นหรือไม่ กับการวิเคราะห์ว่าการลดลงของความเป็นประชาธิปไตยทำให้ความสุขลดลงหรือไม่

การวิเคราะห์ว่าการเพิ่มขึ้นของความเป็นประชาธิปไตยทำให้ความสุขเพิ่มขึ้นหรือไม่ พบว่า มี 14 ประเทศ/เขตปกครองที่มีแนวโน้มความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างปี ค.ศ. 2019–2021 และใน 14 ประเทศ/เขตปกครองนี้มี 6 ประเทศ/เขตปกครองที่มีความสุขเพิ่มขึ้น (เทียบความสุขของปี ค.ศ. 2021–2022) หรือคิดเป็นร้อยละ 42.86 ของประเทศ/เขตปกครองที่มีความสุขเพิ่มขึ้น

ในทางตรงกันข้าม การวิเคราะห์ว่าการลดลงของความเป็นประชาธิปไตยทำให้ความสุขลดลงหรือไม่ พบว่า มี 94 ประเทศ/เขตปกครองที่มีแนวโน้มความเป็นประชาธิปไตยลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี ค.ศ. 2019–2021 และใน 94 ประเทศ/เขตปกครองนี้มี 21 ประเทศ/เขตปกครองที่มีความสุขลดลง (เทียบความสุขของปี ค.ศ. 2021–2022) หรือคิดเป็นร้อยละ 22.34 ของประเทศ/เขตปกครองที่มีความสุขลดลง

การวิเคราะห์ในส่วนที่สอง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลที่ค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตยย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2019–2021) ว่ามีต่อค่าเฉลี่ยของความสุขย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2020–2022) ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า ค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตยสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยความสุขได้ร้อยละ 43.6 (R squared = 0.436) ค่าสัมประสิทธิ์ (b) และค่าสัมประสิทธิ์แบบปรับให้เป็นมาตรฐาน (β) ของค่าเฉลี่ยความเป็นประชาธิปไตยเท่ากับ 0.318 และ 0.660 ตามลำดับ สมการที่แสดงความอิทธิพลที่ค่าเฉลี่ยความเป็นประชาธิปไตยมีต่อค่าเฉลี่ยความสุขสามารถแสดงได้ดังนี้

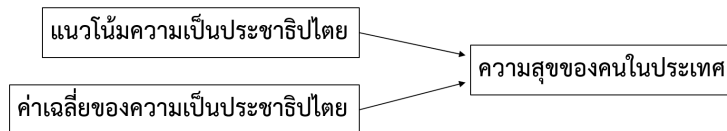
$$\text{ค่าเฉลี่ยความสุข} = (0.318) \text{ ค่าเฉลี่ยความเป็นประชาธิปไตย} + 3806$$

การวิเคราะห์ในส่วนที่สาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์อิทธิพลที่ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตยย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2019–2021) มีต่อร้อยละของการความสุขย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2020–2022) ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของความเป็นประชาธิปไตยสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของความสุขได้ร้อยละ 0.7 (R squared = 0.007) ค่าสัมประสิทธิ์ (b) และค่าสัมประสิทธิ์แบบปรับให้เป็นมาตรฐาน (β) ของร้อยละของการ

เปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตยเท่ากับ -0.055 และ -0.085 ตามลำดับ สมการที่แสดงความอิทธิพลที่ร้อยละของความเปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตยมีต่อร้อยละของความเปลี่ยนแปลงของความสุขสามารถแสดงได้ดังนี้

$$\text{ความเปลี่ยนแปลงความสุข} = (-0.055) \text{ ความเปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตย} + 0.00$$

เนื่องจากผลการวิเคราะห์อิทธิพลที่ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงความเป็นประชาธิปไตยย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2019–2021) มีต่อร้อยละของการความสุขย้อนหลัง 3 ปี (ค.ศ. 2020–2022) ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอย พบว่ามีอิทธิพลต่อความสุขน้อยมาก จึงนำไปสู่ข้อสรุปว่ามีเพียง 2 แง่มุมของความเป็นประชาธิปไตยเท่านั้นที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชน ได้แก่ แนวโน้มของความเป็นประชาธิปไตย และค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แผนภาพสรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

การวิเคราะห์แต่ละส่วนของทั้ง 3 ส่วน ข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องกันระหว่างแนวโน้มของความเป็นประชาธิปไตยกับแนวโน้มของความสุข ซึ่งพบว่ามี 6 ประเทศ/เขตปกครองที่มีความสุขเพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย แม้จะเป็นจำนวนน้อย แต่หากพิจารณาว่าเป็นร้อยละ 42.86 ของประเทศ/เขตปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาในส่วนของประเทศ/เขตปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตยลดลง จะพบว่า มีประเทศ/เขตปกครองจำนวน 21 แห่งที่ความสุขลดลงอย่างสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยที่ลดลง ซึ่งแม้จำนวนจะมากกว่า แต่ว่าเมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วจะน้อยกว่า (คิดเป็นเพียงร้อยละ 22.34) เท่านั้น

ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญพอสมควรว่าความเป็นประชาธิปไตยนั้นส่งผลต่อความสุข และยังสามารถบอกได้ละเอียดลงไปได้อีกด้วยว่า การเพิ่มขึ้นของความเป็นประชาธิปไตยมีโอกาสในการเพิ่มความสุข มากกว่าที่การลดลงของประชาธิปไตยจะไปลดความสุข

2. การวิเคราะห์ส่วนที่ 2 ที่ทำให้ทราบได้ว่าค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตยสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยของความสุข ได้ร้อยละ 0.436 อาจดูว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อย แต่ควรพิจารณาอีก 2 ประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ประเด็นแรกคือในสมการดังกล่าวมีตัวแปรอิสระเพียงตัวแปรเดียว การพบว่าตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลในระดับนี้ได้ไม่ได้น้อยจนไม่ควรถูกให้ความสำคัญ ประเด็นที่สองผลการ

วิเคราะห์ทำให้มั่นใจได้ว่าตัวแปรอิสระนี้มีผลต่อตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่า sig. ที่คำนวณได้คือ 0.000)

3. การวิเคราะห์ส่วนที่ 3 ที่แม้ทำให้ทราบว่าร้อยละของความเปลี่ยนแปลงของความเป็นประชาธิปไตยมีผลน้อยในทางลบต่อความสุข (มีความเป็นประชาธิปไตยมากทำให้มีความสุขน้อยลง) แต่เราสามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของความสุขได้น้อยมาก ๆ จนไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่ามีผลต่อความสุข นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังได้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระนี้ไม่มีผลต่อตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ค่า sig. ที่คำนวณได้คือ 0.384) ซึ่งหากเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้กับผลการวิจัยของ Dorn et al (2007) ซึ่งนำเสนอผลว่าความเป็นประชาธิปไตยที่เพิ่มขึ้นมีผลต่อความสุข จะพบว่ามีความแตกต่างกันกับผลการวิจัยนี้ แต่มีความเป็นไปได้สูงว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (ซึ่งผู้เขียนตั้งใจใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุด คือข้อมูลความสุขของปี ค.ศ. 2022) อาจถูกรบกวนจากวิกฤตใหญ่อย่างการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้บางประเทศ/เขตการปกครองที่น่าจะมีความสุขเพิ่มขึ้นเพราะมีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น กลับมีความสุขเพิ่มขึ้นไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น

4. หากพิจารณาผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 ส่วนประกอบกัน จะทำได้ข้อสรุปว่าการเพิ่มขึ้นของความเป็นประชาธิปไตยนั้นสำคัญต่อความสุขของคนในสังคมมากกว่าการรักษาไม่ให้ความเป็นประชาธิปไตยลดลง และหากเรามุ่งหวังให้คนในสังคมมีความสุขเพิ่มมากขึ้น ควรจะส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง (ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ในส่วนที่ 2 และ 3 ว่าค่าเฉลี่ยของความเป็นประชาธิปไตย ส่งผลต่อความสุขชัดเจนกว่าความเปลี่ยนแปลง)

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ผู้เขียนเห็นว่าหากต้องการส่งเสริมความสุขในสังคมให้เพิ่มมากขึ้น ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรส่งเสริมแบบฉาบฉวย

2. สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้เขียนเห็นว่าควรติดตามข้อมูลเรื่องความสุขในระยะหลังจากนี้ไปสักพัก เพราะผลการสำรวจความสุขครั้งล่าสุดของปี ค.ศ. 2022 อาจจะถูกกระทบจากวิกฤตครั้งใหญ่ และในการวิเคราะห์หรือตีพิมพ์ที่ความเป็นประชาธิปไตยมีต่อความสุข สามารถที่จะนำตัวแปรอื่นเข้ามาประกอบในการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ตัวแบบที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับความสุขที่ดีขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- Dorn, D., Fischer, J., Kirchgassner, G., & Sousa-Poza, A. (2007). Is It Culture or Democracy? The Impact of Democracy and Culture on Happiness. *Social Indicators Research*, 82, 505-526.
- Economist Intelligence Unit. (2022). *About Us*. Retrieved March 26, 2023, from: <https://store.eiu.com/about-us>
- Economist Intelligence Unit. (2022). *Democracy Index 2022*. Retrieved February 16, 2023, from: https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022/?utm_source=google&utm_medium=paid-search&utm_campaign=democracy-index-2022&gclid=EAlaIQobChMIplrTlrzW_QIVmg4rCh30uwBNEAAYAiAAEgLKefD_BwE
- Economist Intelligence Unit. (2023). *Democracy Index 2022: Frontline Democracy and the Battle for Ukraine*. London: Economist Intelligence
- Ekici, T., & Koydemir, S. (2014). Social Capital, Government and Democracy Satisfaction, and Happiness in Turkey: A Comparison of Surveys in 1999 and 2008. *Social Indicators Research*, 118, 1031-1053.
- Frey, B., & Stutzer, A. (2000). Happiness Prospers in Democracy. *Journal of Happiness Studies*, 1 (1), 79-102.
- Graham, C., & Pettinato, S. (2001). Happiness, Markets, and Democracy: Latin America in Comparative Perspective. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-being*, 2 (3), 237-268.
- Inglehart, R. (1988). The Renaissance of Political Culture. *American Political Science Review*, 82 (4), 1203-1230.
- Inglehart, R., Foa, R., Peterson, C., & Welzel, C. (2008). Development, Freedom and Rising Happiness: A Global Perspective 1981-2006. *Perspectives on Psychological Science*, 3 (4), 264-285.
- Inglehart, R., & Ponarin, E. (2013). Happiness and Democracy, 1972-2008. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Science*, 8 (6), 1097-1106.
- Loubser, R., & Steenekamp, C. (2012). "Democracy, Wellbeing, and Happiness: A Ten Nation Study" *Democracy in crisis? An analysis of various dimensions and sources of support for democracy*, 2012, Stellenbosch: Stellenbosch University. South Africa.
- Møller, V. (2001). Happiness Trends Under Democracy: Where Will the New South African Set-level Come to Rest? *Journal of Happiness Studies*, 2 (1), 33-53.

Ott, J. (2010). Good Governance and Happiness in Nations: Technical Quality Precedes Democracy and Quality Beats Size. *Journal of Happiness Studies*, 11, 353-368.

Thepayasuwan, Y., (2008). *Democracy Scorecard*. Bangkok: S. Charoen Printing.

World Happiness Report. (2022). *World happiness report foreword*. Retrieved February 16, 2023, from: <https://worldhappiness.report/ed/2022/foreword/>